

Fra redaksjonen

Endringer i familiestrukturer, som økende antall skilsmisser, samboerskap eller økning i antall eneforsørgerfamilier, vekker i dag ofte bekymringer. Svært ofte blir endringene oppfattet som ustabile elementer ved en barndom og gjerne også forstått som et eksempel på et samfunn i forfall. I løpet av 1990-tallet nærmet den norske skilsmissestatistikken seg 40 prosent. Antall barn født utenfor ekteskap var bortimot 50 prosent. Antall oppløste samboerskap finnes det ikke sikker statistikk på, men mye tyder på at de er mer ustabile som familieform enn ekteskap. Majoriteten av foreldre etablerer seg på nytt etter skilsmisse eller samlivsbrudd. Barn inngår i nye familiekonstellasjoner, med de muligheter og utfordringer som dette innebærer.

Likevel kan en ikke på bakgrunn av tallene trekke konklusjoner om en ustabil barndom. Statistikken dekker over den enorme variasjonen som finnes hos barn med skilte foreldre. Tallene viser heller ikke forholdene før samlivsbruddet, og skilsmissetallene sier dessuten lite om familiehistorien. Riktignok kan samlivsbrudd gi høyere risiko for en negativ utvikling hos barn, og/eller at det å vokse opp hos en av foreldrene kan skape problemer. Men for barn er det ikke nødvendigvis skilsmissen som er den største belastningen, men heller andre tap. Forskere betegner disse tapene som tap av sosial og økonomisk kapital. Likevel er det svært vanskelig å dra slutninger ut fra de økende skilsmissetallene fra slutten av 1960-tallet fram til i dag. Selv om antall skilsmisser var lavere på 1950- og 60-tallet, er det ikke ensbetydende med at familien var et trygt og stabilt element i alle barns liv. Forskningsmessig vil det være problematisk å behandle samlivsbrudd som en isolert hendelse. Vi vet ikke hvor mange barn som opplevde livet i familien som problematisk før mor og far skilte lag. Vi vet heller ikke hvor mange barn som led under en vanskelig skilsmisseprosess. Og, sist men ikke minst, vi vet ikke hvor mange barn som led etter bruddet og i den nye stefamilien. Slik kan vi fortsette. Det som de fleste forskere vil enes om i dag, er at et samlivsbrudd er en prosess som det for barn og voksne tar tid å gjennomleve. Videre vektlegges barns aktive og skapende rolle i de sammensatte og komplekse prosessene. Barn representerer derfor en ressurs, både for seg selv og omgivelsene.

Er det dermed grunn til å avvise påstander om familien i krise og barnet som offer for et familieliv i endring? Familien som institusjon har vist seg å være en fleksibel institusjon, og med evne til å tilpasse seg nye samfunnsendringer. Oppsiktsvekkende mange barn klarer seg bra. Dette

dokumenteres blant annet i to sentrale bidrag til denne forskningen. *Skilsmisens mange ansikter. Om barn og foreldres erfaringer med skilsmisse og Steffamilien – variasjon og mangfold* er titlene på to norske bøker som omhandler skilsmisse og nye familieformer. Bøkene er redigert og skrevet av henholdsvis Kari Moxnes og Irene Levin som i mange år har forsket på barn, skilsmisse og familiedanning. Nyanser, variasjon og mangfold er viktige kjennetegn ved deres forskning. Barn, foreldre og skilsmisse er derfor et langt mer komplekst tema enn slik det av og til fremstilles blant annet i tabloide nyhetsoppslag.

I dette nummeret av *Barn* publiserer vi en artikkel om dette temaet. I tillegg presenterer vi også en artikkel som diskuterer foreldres forståelser av små barns omsorgsbehov. En prosjektbeskrivelse av et nylig oppstartet forskningsprosjekt ved Norsk senter for barneforskning blir også presentert.

”Forskning har gjennom en del år fokusert på skilsmisse og undersøkt hvordan barn takler den. Fra å anse skilsmisse som en ulykke som påføres barn, og som skaper belastninger og traumer som kan følge dem gjennom hele livet, er det nå mer nyanserte forståelser som dominerer,” skriver forfatteren Tor Erik Dahlhaug. I sin artikkel *Stefedre og deres betydning for barna* tar han utgangspunkt i et materiale omkring et fenomen som lenge nærmest har vært basert på voksnes forestillinger og erfaringer. Barns beretninger rundt egne opplevelser med stefedre gir svært verdifulle innsikter om muligheter og utfordringer i forbindelse med at mor får ny samboer.

Omsorgsordninger for barn under skolealder er et stadig gjenvendende tema i tidsskriftets artikler. Gunhild R. Farstad og Kari Stefansen har skrevet artikkelen *Ett år og klar for barnehagen? Foreldres forståelser av små barns omsorgsbehov*. Forfatterne er opptatt av hvorfor noen foreldre foretrekker barnehage for sine barn fra ettårsalderen, mens andre ønsker å utsette barnehagestarten. De diskuterer hvilke prosesser det er som leder fram til det de hevder er et vedvarende klasserelatert mønster når det gjelder bruk av barnehage. De fokuserer på hva slags forståelser av god omsorg ulike grupper foreldre baserer seg på når de skal finne en omsorgsløsning for barnet sitt etter at permisjonstiden er over.

Ved siden av disse bidragene, presenteres en prosjektbeskrivelse av et nylig oppstartet forskningsprosjekt om barn og forbruk, ”Consuming Children. Commercialisation and the Changing Construction of Childhood”. Prosjektet startet høsten 2006, er finansiert av Norges forskningsråd og varer i tre år. Beskrivelsen er på engelsk og gir et innblikk

både i bakgrunn og problemstillinger for prosjektet, samt intensjoner og planer for de enkelte delprosjektene.

Vi publiserer også i dette nummeret tre sammendrag av doktorgrads-avhandlinger

Tora Korsvold og Vebjørn Tingstad